

Solberg-regjeringen bygger ned arkiv-Norge

Tom Oddby, nestleder Landslaget for lokal- og privatarkiv

I mange år har Landslaget for lokal- og privatarkiv (LLP) kjempet for å øke støtteordningene for arkivsektoren, og for å sette et særlig fokus på vilkårene for privatarkivarbeidet. Resultatene har så langt vært lite tilfredsstillende for sektoren med ansvar for nasjonens kollektive hukommelse. Den nye regjeringens forslag til statsbudsjett innebærer at arkivsektoren står overfor store kutt, noe som står i skarp kontrast til regjeringspartienes uttalelser i opposisjon.

Landslaget for lokal- og privatarkiv er en fagpolitisk og landsdekkende interesseorganisasjon som jobber for å fremme vern og formidling av kommunale arkiver og privatarkiver. Med basis i arkiv- og museumsinstitusjoner fra hele landet representerer vi et stort antall profesjonelle arkivarer i offentlig og privat sektor.

Løftebrudd og tilbakeslag for arkivsektoren. Den nye regjeringens forslag til statsbudsjett er både et løftebrudd og et alvorlig tilbakeslag for hele arkivsektoren. Nesten 92 millioner kroner er foreslått kuttet i forhold til Stoltenberg-regjeringens forslag til statsbudsjett. Av dette er 81 millioner knyttet til Norsk Helsearkiv og Arkivverkets fellesdepot på Tynset, samt et planlagt bachelorstudie i arkiv ved Høgskolen i Sør-Trøndelag. Ytterligere 9 millioner kroner er foreslått kuttet i helt nødvendige støtteordninger for arkiv- og museumssektoren, og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek får redusert sin støtte med nesten 30 % - 2 millioner kroner. Sammenlignet med både biblioteks- og museumssektoren er det en klar skjevfordeling hva gjelder ressurser, og det må være et politisk mål at også arkivsektoren blir synliggjort og tilgodesett på samme måte. Slik situasjonen er i dag kan arkivsektoren på kort sikt ikke klare sine utviklingsoppgaver.

Under behandlingen av stortingsmeldingen om arkiv og under forrige års budsjettarbeid ga de nye regjeringspartnerne Høyre og Fremskrittspartiet - men også Kristelig Folkeparti, sterk støtte til vår bekymring om mangelen på ressurser til privatarkivarbeidet. Blant annet uttalte de at det var et behov for opptrapping av støtteordningen for privatarkiver. Når regjeringspartiene nå har muligheten til å realisere et skikkelig løft for arkivsektoren, og til å meisle ut en arkivpolitikk med reelt innhold, er det desto mer skuffende at statsbudsjettet gir tydelige signaler om det stikk motsatte. Dette er nedbygging av arkiv-Norge!

Hvorfor er det så viktig å bevare privatarkiver? Uten arkiver fra privat sektor (bedrifter, organisasjoner og privatpersoner) er kildene til vår felles historie og kulturarv ufullstendig. Privat sektor må få en større plass i vår samlede samfunnsdokumentasjon, og det er derfor helt nødvendig med en langsiktig satsning på privatarkivarbeidet. Arkivinstitusjoner, lokalhistoriske samlinger og mu-

seer som forvalter privatarkiv er dessuten en meget viktig del av samfunnets kulturelle grunnmur. Disse bevarer og formidler lokalt forankrete kilder, og gjør en viktig innsats for å ta vare på lokal kultur og identitet.

De fleste av våre medlemmer har ikke privatarkivarbeidet som en lovpålagt oppgave, noe som gjør at det er opp til den enkelte institusjon hvilket ambisjonsnivå som skal gjelder for dette arbeidet. Noen institusjoner har valgt å satse tungt på privatarkivarbeid, men dette er helt eller delvis avhengig av de støtteordningene som regjeringen nå ønsker å kutte kraftig i. Situasjonen rundt privatarkivarbeidet oppleves som svært uforutsigbar, og med en klar mangel på nasjonal strategi.

Regjeringen legger i sitt budsjettforslag vekt på at kulturpolitikken må legge til rette for og fremme en stor bredde av både stemmer og tilbud, men uten å legge føringer på institusjonenes program og profil. Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek er et godt eksempel på et slikt mangfold, og driver også faglig arbeid med høy kvalitet. Som Norges største privatarkivinstitusjon forvalter Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek syv kilometer med arkiver fra den norske arbeiderbevegelsen og fagbevegelsen samt den politiske venstresiden. Her finnes det arkivmateriale som er helt vesentlig for å forstå dagens samfunn, og som har stor nasjonal betydning - det bør være nok å nevne arkivene etter Det norske Arbeiderparti og partiets statsministre, samt LO. Vi minner om at arkivene etter NHO, det politiske sentrum og etter høyre-siden i norsk politikk er bevart i Riksarkivet og dermed er fullfinansiert over statsbudsjettet. Materialet i Arbeiderbevegelsens arkiv er flittig brukt av både studenter, forskere og forfattere – for eksempel av Tor Bomann-Larsen i hans verk om kong Haakon og dronning Maud. Et kutt på to millioner kroner er alvorlig for driften av Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, og vil blant annet føre til nedbemanning, kortere åpningstider og dårligere service for publikum. Dette er nedbygging av arkiv-Norge!

Støtteordningen for arkivsektoren. LLP har i mange år vært en sterk pådriver for opprettelsen av en støtteordning spesielt rettet inn mot privatarkiver, samt for at de andre støtteordningene for arkivsektoren skal styrkes. Støtteordningen for privatarkiver ble realisert i 2010 med to millioner kroner pr. år som en minimumsramme, og forvaltes av Kulturrådet. Det har i praksis vært bevilget mellom tre og fire millioner kroner i året over ordningen. Det har nå oppstått usikkerhet om hvorvidt denne støtteordningen fra og med 2014 kun er rettet inn mot privatarkiver i museum. Hvis så er tilfelle er alle arkivinstitusjoner avskåret fra å søke, noe som er svært kritisk for privatarkivarbeidet som mange av våre medlemmer driver. Vi har gjort stortingskomitéen oppmerksom på dette og regner med at det kommer en avklaring.

Støtteordningene for arkivsektoren generelt har i mange år vært beskjedne. For våre medlemmer har ordningene allikevel vært viktige og gitt gode resultater, samt at de er den eneste muligheten våre medlemmer har for å kunne finansiere privatarkivarbeid og viktige utviklingsprosjekter. Gjennom for eksempel post 77 "Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet" har svært mange sentrale og nasjonalt viktige arkivprosjekter blitt finansiert i mange år. En reduksjon på totalt ni millioner i disse støtteordningene totalt gjør at vilkårene for å drive privatarkivarbeid og utviklingsarbeid i arkivsektoren blir betydelig forverret. Det er også et stort tankekors at da ABM-utvikling eksisterte så var det langt flere som jobbet med arkivspørsmål der enn hva tilfellet er i Kulturrådet i dag. Dette er nedbygging av arkiv-Norge!

Arkivenes rolle i samfunnet. Alle ønsker et samfunn som sikrer demokrati og rettssikkerhet, og her er arkivene og tilgang til disse svært viktig. Å bygge ned privatarkivarbeidet og støtteordningene kan derfor på sikt bli svært dyrt for samfunnet. LLP vil på det sterkeste anmode regjeringen om at privatarkivarbeidet og støtteordningen blir styrket i tråd med flertallspartiernes tidligere uttalelser, og at støtten til Arbeiderbevegelsens arkiv blir opprettholdt på linje med det som ble foreslått i Stoltenberg-regjeringens budsjettforslag.